

Eina nuo 1988 m. spalio 28 d.

LPKTS puslapis interne: <http://www.lpkts.lt>

LIETUVOS POLITINIŲ KALINIŲ IR TREMTINIŲ SĄJUNGOS SAVAITRAŠTIS

* 2014 m. rugsėjo 26 d. *

Konferencija „Vidurnakty nežuvę“

Buvę tremtiniai ir gimnazistai Gulbinų miške. Eduardo Manovo nuotrauka

Gražią saulėtą rugsėjo 17 dieną LPKTS Šiaulių filialo buvę tremtiniai rinkosi Šiaulių miesto Didždvario gimnaziją pravesti gyvają istorijos pamoką „Vidurnakty nežuvę“. Gimnazijos aktų salė buvo pilnutele – šešios dešimtokų klasės. Į renginį atvyko Prisikėlimo apygardos vadas dim. kpt. Juozas Mocius, lageryje kalėjės ilgus metus; profesorius Vytenis Rimkus, keleto knygų autorius, menotyrininkas, Šiaulių miesto garbės pilietis, buvęs politinis kalnys; Ona Kriščiū-

naitė-Gutkauskienė, buvusi ryšininkė, nuteista 10 metų kalėjimo; Marija Rimkienė, taip pat buvusi ryšininkė, politinė kalinė, knygos „Pelytė“ autorė; 1941 metų tremtinys Algimantas Jakučionis; 1945 metų tremtinys Eduardas Manovas; LPKTB Šiaulių skyriaus pirmininkė Elzbieta Bagdonienė; 1949 metų tremtinės Česlova Rimkienė, Virga Arlauskienė, Valerija Jokubauskienė ir kiti. Taip pat dalyvavo Prisikėlimo apygardos partizanų ansamblis „Vidurnakty nežuvę“.

Konferencija prasidėjo ištakojos mokytojos Genutės žodžiais: „Prieš jus sėdi žmonės – gyvi skaudžios mūsų tautos istorijos liudininkai...“ Mokiniams kalbėjo Juozas Mocius, Vytenis Rimkus, Marija Rimkienė, Eduardas Manovas, Valerija Jokubauskienė. Gimnazistės atliko dainą „Tu, motule, vis tebelauki“, o ansamblis „Vidurnakty nežuvę“ – „Partizanų himną“ ir dar keletą dainų.

(keliamas i 4 psl.)

Pėsčiųjų žygis „Birutiečiai 2014“

Rugsėjo 20 dieną Alytuje vyko pėsčiųjų žygis – „Birutiečiai 2014“, kurį organizavo Pėsčiųjų klubas „Birutiečiai“. Žygio rėmėjai ir partneriai: Didžiosios kunigaikštienės Birutės ulonų batalionas ir Pėsčiųjų žygijų asociacija. Žygis skirtas Didžiosios kunigaikštienės Birutės vardo suteikimo ulonų batalionui 20-mečiu paminėti.

Susirinko 427 dalyvių iš visos Lietuvos: kariškiai, policininkai, šauliai, moksleiviai, sveikuoliai. Žygeviai rinkosi 26 ar 40 kilometrų žygio maršrutus. Per nurodytą laiką turėjo įveikti numatyta atstumą, tarpusavyje nesivaržydami. Žygio metu buvo draudžiamas naudotis bet kokiomis transporto priemonėmis arba bėgti. Žygio dalyviai galėjo sustoti

poilsio kada panorėjė, tačiau svarbu gržti iki nustatyto vėliausio finišo laiko. Visoje žygio traseo įkurti kontrolės punktai, kur žygio dalyvių kortelėse buvo daromos atžymos.

Kelionė pėsčiomis prasidėjo šeštadienio ryčių Didžiosios kunigaikštienės Birutės ulonų

batalione. Žygeivius pasveikino ir sėkmės bei ištvermės linėjó bataliono vadas plk. ltn. Mantas Paškevičius, Lietuvos Seimo narys Raimundas Marčauskas, Pėsčiųjų klubo „Birutiečiai“ prezidentas vyr. srž. Linas Genys.

(keliamas i 6 psl.)

Dvidešimt bendros veiklos metų

Konferencijos dalyviai VU konferencijų, seminarų ir poilsio centre „Romuva“ Palangoje

Apžvelgti savo veiklos laimėjimų, pasidžiaugti nuveiktais darbais, aptarti ateities planų rugsėjo 12–14 dienomis į 20-ąjų jubiliejine konferenciją Palangoje rinkosi Lietuvos moterų lygos atstovės. Jų paseikinti atvyko LR Seimo nariai prof. Vytautas Juozapaitis, Rytas Kupčinskas, buvo perduoti LR Seimo narių Vincės Vaidevutės Margėvičienės ir Rimos Baškienės sveikinimai.

Konferenciją pradėjusi Lietuvos moterų lygos pirmininkė profesorė Ona Voverienė pasidžiaugė, kad 20 metų veikla nebuvo beprasmė. „Vienoje iš pirmųjų šio ciklo („Moterys ir politika“) konferencijų „Lietuvos prezidentė – moteris: mitas ar realybė?“ ne vienas konferencijos dalyvis buvo linkęs manyti, kad tai mitas. O mes tikėjome ir dirbome, – sakė profesorė. – Veiklos pradžioje politikių moterų buvo nedaug, o dabar jau kelios kadencijos moteris matome aukščiausiuose postuose“.

Prof. O. Voverienė priminė, kaip 1992 metų spalio 29 dieną iniciatyvinės grupės posėdyje buvo įkurta Lietuvos moterų lyga. Jai vadovavo Lietuvos nepriklausomybės Akto signatarė Nijolė Oželytė-Vaitiekūnienė, jos padėjėja Zita Ambrazevičienė ir gydytoja Ramunė Trakymienė. I veiklą moterys išsiliejo entuziastingai. Buvo nutartos tokios veiklos kryptys: Moterys ir politika (vadovės N. Oželytė ir R. Trakymienė), Šeimos (mokytoja Lionė Gaidelienė ir N. Oželytė), Švietimo (dr. Apolonija Paurienė ir Lilija Rasokaitė-

né) ir Mokslo, kultūros ir informacijos (prof. O. Voverienė ir Z. Ambrazevičienė).

Moterys iš tiesų nuveikė daug. Apie Lietuvos moterų lygos nuveiktus darbus ir personalijas prof. O. Voverienė rašė knygoje „Kad Lietuva klestėtų ir tautos dvasia tobulėtų“, išleistoje švenčiant lygos veiklos 15 metų sukaktį.

1993 metais įsikūrus Tėvynės sąjungos partijai ir N. Oželytė tapus aktyvia jos vadoviu, daugumai pritarus, Lietuvos lygos pirmininke 1994 metų kovo 4 dieną išrinkta O. Voverienė. Tad šiemet 20 metų, kai ji vadovauja Moterų lygai. Tuomet moterys pasitvirtino naujus įstatus ir naują veiklos programą, kurios pagrindiniai tikslai – skatinti moterų visuomeninį ir politinį aktyvumą; ugdyti pilietiškumą ir demokratinę sąmonę, padėti moterims įtvirtinti Lietuvoje lygias teises ir galimybes visose valdžios, gamybos ir kultūros sriityse, taip pat politikoje ir valdyme; gaivinti tautos dvasines, dorovines, kultūros, istorijos ir šeimos vertybės; ugdyti Lietuvos žmonių tautinę savimonę.

1995 metais pradėtas organizuoti politinių diskusijų klubas „Moterys ir politika“. Kiekvieną penktadienį moterys rinkdavosi aptarti politinių aktualijų. Buvo surengti keli seminarių „Nuo seniausių laikų iki šiol“, intensyviai ruoštasi Ketvirtajai pasaulio moterų konferencijai Pekine, organizuojama daugybė konferencijų, rašomi straipsniai į rajoninę ir respublikinę spaudą. (keliamas i 2 psl.)

Dvidešimt bendros veiklos metų

(atkelta iš 1 psl.)

Jūrė renginiuose pradėjo lankytis Didžiosios Britanijos moterų organizacijos atstovės ir pačios dalyvavo Suomijoje, Latvijoje, Slovakiijoje, Lenkijoje, Danijoje, Austrijoje, skaitė pranešimus ir stengėsi, kad visur Lietuva būtų matoma ir girdima.

Pirmai konferencija „Moterys ir politika. Rytdienos moteris“ buvo organizuota Klaipėdoje, antroji „Lygių teisių ir lygių galimybių vi suomenė“ – Vilniuje 1996 metais kartu su Švedijos Kro nobergo Lygių teisių ir lygių galimybių komitetu. Švedės mokė, kaip kurti lygių galimybių visuomenę.

„Labiausiai įsiminė konferencija 2000-aisiais, – pasakojo prof. O. Voverienė, – kai mus aplankė moterų grupė iš Didžiosios Britanijos. Tada lankėsi Europos moterų sąjungos generalinė sekretorė P. Rickards, Europos Sajungos Britų sekcijos pirmininkė R. Pockley. Jos mums papasakojo, kaip dirba moterų organizacijos Rytų, Pietų ir Vakarų Europoje, valstybėse, kurios sugrįžo į Europą, ištūkusių iš Sovietų sąjungos įtakos ir diktato zonos; mokė mus, kaip padėti politikams organizuoti rinkimus, ypač skatinti ir remti moteris“. 1996 metų rinkimuose į Seimą buvo pasiekta pirmasis pozityvus rezultatas – į Seimą išrinktos 25 moterys (1992 – 10), 2004 – 29, 2008 – 26, 2012 metais – 33 moterys.

Doc. Meilutė Asanavičienė, LML Kauno skyriaus pirmininkė, apžvelgė Kauno moterų veiklą, suorganizuotus renginius, konferencijas. Už nuolatinę pagalbą dėkojo LR Seimonarei V. V. Margevičienei, jos padėjėjai A. Kaminskienei, Kauno igulos karininkų ramovės viršininkui mjr. Donatui Mazurkevičiui. „Kaunas – Lietuvos širdis. Tai – mano šukis, ir su juo einam į žmones. Kiekvienas turim žinoti savo istoriją, jos dvasią, turim palaikti gražius papročius, lietuviškas tradicijas, jas puoseleti ir perduoti jaunajai kartai,“ – sakė M. Asanavičienė.

LML Panevėžio skyriaus pirmininkė Liudvika Knizikevičienė vardijo savo nuveiktus darbus, surengtas konferencijas, žymių datų paminėjimus, moksleivių konkursus, surengtus su pedagogų kvalifikacijos centru. L. Knizikevičienė yra ir kelių knygų apie

Konferencijos organizatorės, Lietuvos moterų lygos narės su mielu svečiu LR Seimo nariu prof. Vytautu Juozapaičiu. Autorės nuotrauka

Panevėžių bendraautorė. Ji kalbėjo apie Gabrielės Petkevičaitės-Bitės memorialinio muziejaus problemas.

Apie kultūros vadybą šiandieninėje Lietuvoje pasakojo VU Kauno humanitarinio fakulteto Kultūros vadybos katedros vedėjas doc. dr. Donatas Pilinkus. Jis teigė, kad vis daugiau studentų pasirenka kultūros vadybos mokslus. Jie gražiai bendradarbiauja su Kauno dramos teatru, Vytauto Didžiojo karo muziejumi, organizuoja daug puikių renginių, daug jų kuruoja. Kultūros žmonių padėtis nėra lengva, dažnai susikerta viešieji ir privatūs interesai. Kultūros sektoriuje turėtų būti daugiau investuojama į žmogų. „Visada turėsime neigiamų ir teigiamų dalykų, bet tikiu ir raginu ižvelgti daugiau geresnių. Matykime Lietuvą gražesnę“, – palinkėjo doc. dr. D. Pilinkus.

Vitalijos Vasiliauskaitės, Panevėžio kraštotyros muziejaus edukologės, asociacijos „Bitės namai“ sekretorės, pranešimas „Gabrielės Petkevičaitės-Bitės laikysena istorinių ir politinių iššūkių akivaizdoje“ buvo tikra atgaiva.

Šiandien labai stokojame ryškių asmenybių, autoritetingų žmonių. Nors G. Petkevičaitė gimė 19 amžiuje, bet idėjos labai aktualios ir šiandien. Žmogus gimsta istoriniame laike, tačiau turi laisvę daryti vienus ar kitus darbus, renkasi, su kuo eiti. Bitės tėvas – gydytojas, prieš mirę jai pasakė: „Tu gydysi žmones, gydysi, bet širdimi“.

Meilė žmogui peraugo į meilę tautai, savo kraštui. Bitė aiskai suvokė, kad kraštui reikalinga šviesuomenė, jai buvo svarbu ugdyti jauną žmogų. Kur gauti tų valstybės statytojų? Ji pasirinko pedagogės kelią. Sąmoningai émési politinės veiklos, kartu su Žemaite keliavo į Seimą. 1922 metais vėl buvo išrinkta į Sei-

mą, tačiau pasirinko mokytojos darbą. Po ketverių metų ji kandidatavo į prezidentus. „G. Petkevičaitė-Bitė stojo į vieną eilę šalia J. Basanavičiaus, A. Smetonos, – pasakojo V. Vasiliauskaitė.

Apie Lietuvos moteris – matematikės, mokytojas ir mokslininkes pranešimą skaitė Generolo Jono Žemaičio Lietuvos karo akademijos prof. hab. dr. Algirdas Ažubalis. Lietuvos universitetai priimdavo tik vyros, tad moterys mokslus baigdavo užsienyje. Pirmosios moterys aukštajai mokslai Lietuvoje baigė po 1930 metų. 1926–1940 metais Lietuvos (Vytauto Didžiojo) universitetą baigė 76 diplomuoti matematikai (50 lietuvių ir 26 žydai), iš jų 13 lietuvių moterų ir 2 žydės. Pirmoji moteris, gavusi matematikės diplomą, – Amelija Mažylė.

Savasties paieškas šiuolainėje lietuvių poeziuje apžvelgė rašytoja, Klaipėdos universiteto doc. dr. Jūratė Sučylaitė. Remdamasi Lauros Sintijos Černiauskaitės, Aido Marčeno, Tautvydos Marcinkevičiūtės, Saros Poisson, Mariaus Buroko tekstais, ji ižvelgė, kad šiuolaikinėje poeziuje daugiau nuovargio, pasimetimo, mažiau vilties. O ir ji labai trapi, mažiau gamtos, gyvenamasis pasaulis nebéra paniręs įdvasios pasauli, nebéra aiškių dvasinių jungčių. Senoji lietuvių poezijos tradicija kita: daugiau gyvybingumo, sasajų su gamta. Tėvynė yra vertybė, jaučiama atsakomybė už savo gyvenimą.

Paskutinis konferencijos pranešimas – Poezijos vaimams savitumas a.a. Birutės Lengvenienės kūryboje. Jি skaitė Elene Dekaminavičienė iš Kazlų Rūdos.

Prof. O. Voverienė dėkojo konferencijos dalyviams, pranešėjams ir vylėsi, kad ir kitą 20-metį švēsime kartu.

Audronė KAMINSKIENĖ

Posėdžiaivo LPKTS ir TS-LDK PKTF valdybos

Rugsėjo 20 dieną Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sajungos buveinėje įvyko LPKTS valdybos posėdis.

Valdybos pirmininkė Rasa Duobaitė-Bumbulienė posėdį pradėjo nuo LPKTS savaitraščio „Tremtinys“ pokyčių. Daug metų „Tremtinį“ spaudinusiai spaustuvei „Rinkos aikštė“ dėl techninių kliūčių nutraukus sutartį, teko skubiai ieškoti kitos spaustuvės. Ieškota ir Lietuvoje, ir už jos ribų, bet panašios spaudinimo kainos, kaip mokėdavome „Rinkos aikštėi“, neradome. Mažiausiai kainą ir gerą kokybę pasiūlė Kaune įsikūrusi nuolatinė LPKTS rėmėja spaustuvė „Morkūnas ir Ko.“

Kadangi vis tiek išaugo laikraščio spaudinimo kaina, valdyba nutarė prenumeratos kainos nedidinti, bet nebeleisti papildomo trečiojo spaudos lanko karta per mėnesį. Nuo šiol visi laikraščio numeriai išeis dvieju spaudos lanku (8 puslapiai).

Valdybos pirmininkė informavo, kad gauti atsakymai į sąskrydžio „Su Lietuva širdy“ rezoliucijas iš Aplinkos bei Finansų ministerijų, Vilniaus bei Kauno savivaldybių ir LGGRTC. Nėra aiškus Kauno rezistencijos ir tremties muziejaus likimas, laukiam Kauno miesto savivaldybės tarybos sprendimo.

R. Duobaitė-Bumbulienė padėkojo Šakių filialo narei Irenai Haase už teisinę pagalbą ruošiantis teismo posėdžiui, kuriame bus gyvendamas Palangos filialo skundas.

LPKTS pirmininkas G. Rutkauskas informavo, kad nuotrauktas tyrimas dėl J. Subotino partizanų šmeižimo.

Dėl sunkios finansinės padėties aktyviai ieškoma LPKTS patalpų nuomininkų. Ketinama išnuomoti kai kuriuos antrojo mūsų pastato aukšto kabinetus. Artėjant žiemai už nuomą gautos lėšos būtų svarbi parama. Taip pat numatomą gauti paramą iš AB „Lietuvos geležinkeliai“.

LPKTS pirmininkas apgailestavo, kad paramos Užkainos mokiniamas akcijoje buvę tremtiniai, suaukojė kone 7000 litų, liko nuošalyje. TS-LKD PKTF pirmininkė Vincė Vaidevutė Margevičienė paaiškino, kad frakcijos jauni-

mas už suaukotas lėšas ne tik apirkė mokyklines prekes (su 60 procentų nuolaida šių prekių nupirkta ne viena tona), bet jas surašė, pakavo, krovė, rūpinosi pristatymu.

Valdyba pritarė siūlymui apdovanoti LPKTS žymeniu „Už nuopelnus Lietuvai“ kai kuriuos Kuršėnų filialo narius.

Išvyka Tauro apygardos partizanų takais nuspresta surengti spalio 25 dieną. LPKTS Marijampolės filialo pirmininkė Birutė Kažemėkaitė žadėjo maršrutą po Marijampolės ir Vilkaviškio apylinkes.

LPKTS tarybos pirmininkas Petras Musteikis ir Kauno filialo pirmininkas Juozas Savickas dalijosi įspūdžiais iš Bukarešte, Rumunijoje, vykusi 21-ojo Inter-Asso kongreso. P. Musteikis Jame skaitė pranešimą. Buvo priimtos trys rezoliucijos. Informacija apie šį kongresą artimiausiu metu bus pateikta „Tremtinyje“.

Aptarti LPKTS renginiai. Šiaulių filialo pirmininkė Valeiija Jokubauskienė dėkojo už Telšių surengtą turinę konferenciją „Tvirtas šeimos medis ir jo šakos gali daryti stebuklus“ ir įdomią ekskursiją. V. V. Margevičienė pastebėjo, kad konferencijoje pranešimus skaitė puikūs lektoriai.

Apie išvyką „Algimanto apygardos partizanų takais“ kalbėjo LPKTS Panevėžio filialo pirmininkas Algirdas Blažys. Jis sakė, kad renginys praejo labai tvarkingai ir gražiai, tik kai kuriose vietose užtrukta dėl per ilgų kalbų.

LPKTS tarybos posėdį ntarė surengti lapkričio pradžioje. Kitas valdybos posėdis įvyks spalio 11 dieną.

Tą pačią dieną įvyko ir TS-LKD Politinių kalinių ir tremtinių frakcijos valdybos posėdis. Politinė situaciją ir LR Seimo rudens sesijos darbus aptarė TS-LKD PKTF pirmininkė, LR Seimo narė V. V. Margevičienė ir frakcijos tarybos pirmininkas LR Seimo narys A. Anušauskas. Patvirtinta PKTF tarybos posėdžio, kuris įvyks lapkričio mėnesį, darbotvarkė. Pagrindinis klausimas – pasiruošimas savivaldybių tarybų rinkimams. I posėdį bus pakvesti PKTF atstovai, savivaldybių tarybų nariai.

„Tremtinio“ inf.

Užsiprenumeruokite „Tremtinį“!

„Lietuvos pašto“ skyriuose ir internetu prenumerata.post.lt galite užsiprenumeruoti savaitraštį „Tremtinys“.

Prenumerata priimama iki kiekvieno mėnesio 28 dienos. Prenumeratos indeksas 0117, kaina:

1 mėn. – 8,16 Lt (2,37 euro)

Ar galioja taisykłės

Keista girdėti žinią apie tai, kad Maskvoje įvyko protesto mitingas. Keista todėl, kad protestuotojai pasisakė prieš Rusijos agresiją, kurią šiandien tenka kentėti Ukrainai. Neįtikėtina, bet tiesa. Tačiau visvien kyla įtarimas, kad ir šis protestas yra naudingas V. Putinui, yra su juo suderintas ir jo „palaimintas“. Juk po to visam pasauliu bus galima trimituoti, kad Rusijoje niekas nedraudžia pasisakyti prieš oficialią valdžios politiką. Kaip bebūtų, reikia atiduoti deramą pagarbą rusams, išdrūsusiem viesumoje protestuoti prieš Ukrainos užpuolimą. Yra Rusijoje demokratiškai, Vakarų pasaulio vertybėmis besivadovaujančių žmonių. Šiandien jiems ypač sunku, nes tenka atlaikyti mirtinai pavojingą putinistų neapykantą ir, deja, nešti nepelnytą paniekos, kurią pasaulyle jų šaliai pajuto galybę žmonių, naštą.

Vienas iš tokių žmonių – rusų žurnalistas, teatro režisierius ir visuomenės veikėjas Matvejus Jurjevičius Ganapolskis. Štai kokią nedviprasmišką nuomonę jis drīso paskleisti internete:

„Paklausykite, o juk istorija apie humanitarinį konvoju yra visai ne apie konvojų. Pažvelkite, – Rusija atplėsė Krymą. Nesvarbu, kodėl, svarbu, kad nusprendė: reikia atimti. Ir atémé. Jai sakoma – tu pažeidei visas įmanomas tarptautines normas, niekais pavertei sienu neliečiamumo principą! O Rusija atsako – žinote, aš taip nusprendžiau, vadinas, taip ir bus. Ir tuo pat nusprendžia „sukurti“ Donecko ir Luhansko „liaudies respublikas“. Dabar nesvarbu, kodėl ji taip nusprendė. Svarbu, kad ji nusprendė ir įvykdė sprendimą. Prasidėjo karas, émė žūti žmonės. Dar kartą kartoju – šitas karas prasidėjo dėl to, kad to panoro Rusija. Na, gerai, Vakarai įvedė sankcijas. Kaip jos veikia – matome. Paskui – numušamas léktuvus (Malaizijos oro linijų). Sankcijos griežtinamos, tačiau Rusija ne tik neslepia remianti Luhansko separatistus, bet ten jau atvirai siunčia karinę techniką ir žmones.

Paskui Rusija sugalvojo „humanitarinį konvoju“. Nesvarbu, kodėl ji jį sugalvojo – svarbu tai, kad ji taip sugalvojo ir kad konvojus įvažiuos į Ukrainos teritoriją, nepaisant

to, kad jūs protestuosite iki nudvėsimo. Ir ji (Rusija) įveda savo „baltąjį konvojų“ ne tik be Ukrainos sutikimo, bet ir be tarptautinio Raudonojo Kryžiaus pritarimo. Taigi per Ukrainos teritoriją važiuoja neaiškios paskirties sunkvežimiai, neaiškus ir jų tikslas. Daug sunkvežimių važiuoja... Visas pasaulis spėlioja, kas bus toliau – ar karo veiksmai paastrės, ar konvojus įvažiuos ir išvažiuos? Noriu paklausti. Man visiškai tas pats, kokiui slūtu tie bepročiai organizuoja šitą spektaklį ir kokius pasiteisinimus šneka jų svita. Mano klausimas skirtas visai ne šiemis bepročiams. Mano klausimas skirtas tarptautinėms instancijoms, Merkel, Obamai. Taigi klausiu – ar tai reiškia, kadyra tokia išskirtinė šalis Rusija, ir jai leidžiama VISKAS? Ar tai reiškia, kad jai (Rusijai) kažkodėl negalioja jokios tarptautinės taisykles, kad jai galima pažeidinėti bet kokius tarptautinius įstatymus, beje, visiškai nebaudžiamai? Atkreipkite dėmesį – mano klausimas yra grynai formalus, man tik rūpi perprasti mano paties ir mano aritimų gyvavimo taisykles. Aš tiesiog klausiu: ar Rusijai galioja politikos taisykles, sugenyrimo su kaimynais taisykles ir t. t. Ar jai viskas leidžiama ir jokios taisykles nebegalioja? Nesvarbu, kodėl leidžiama – klausiu, ar yra taisykles, ar jau nebe? Tai ne klausimas apie žodžius „oi, mes susirūpinę, oi, mes protestuojame, mes jam nepaspausime rankos, mes nusisuksimė, kai jis su šampaano taure eis pro mus“. Iš tikrųjų – yra taisykles Rusijai, ar jau nebéra?

Yra ir antras klausimas: jeigu jai viskas leidžiama, ar tai nereiškia, jog pasaulis nuo šiol gyvens be taisyklių? Ir kad į tai, jog irakiečių teroristas nupjauja galvą žurnalistui iš Vakarų, aš galiu žiūrėti visiškai nesijaudindamas, lygiai taip pat, kaip ir į Rusijos agresiją prieš Ukrainą? Arba į juodaodžių paauglių nužudymą JAV mieste Fergiusone? Na, sumanė nupjauti – nupjovė. Nusprendė užmušti – užmušė. Na ir kas? Žodžiu, tarptautinėms instancijoms laikas atsakyti į klausimą – ar mes dar gyvename pagal kokias nors taisykles, ar liko tik viena taisykla: jeigu negalima, bet labai norisi, tai galima?

Atsakymą į šį klausimą turės suformuluoti ir Merkel, ir Obama, nes Orwellas su savo „taika – tai karas, o karas – tai

Įvykiai, komentarai

taika“ šiandien, tiesą sakant, prie civilizuoto pasaulio priartėjo pernelyg arti. Taigi, suvokti, kas vyksta, yra užduotis ir didžiausiems pasaulio politikams, ir tarptautinėms instancijoms. Jeigu jie to nepadarys per artimiausias valandas, tai visa Europa netrukus degs „humanitarinės operacijos“ liepsnose, o Vakarų valstybių lyderiams pjaus (tiesiogine prasme) galvas mandagūs „žalieji žmogeliukai“. Arba mėlynieji. Todėl, kad kažkokie, visai ne arabų, teroristai nuspręs, jog įstatymai daugiau nebegalioja. Ir kad jiems taip reikia. Beje, galima ir vėl Kuboje raketas dislokuoti. Žinoma, Obama paskambins į Kremlį, bet ten jam atsakys, kad jis ne Kenedis ir todėl tegu sau „graužia savo bananą“ – juk dabar toks naujas rusų politikų patriotinis tonas. Ir dar pasakys, kad Chruščiovas seniai numirė, todėl raketų neatitrauks, nes jiems taip reikia, taip norisi.

Kodėl aš dar kartą užduodu tą patį klausimą? Todėl, kad jei vienai šaliai „labai norisi“, o kitos šalys nepajégia jai paaiškinti, kad tie norai per dideli, tai viskas gali baigtis dideliu karu, milijonais pabégėlių ir visišku gražiosios Europos ir aukštųjų technologijų Amerikos krachu. Panašu karą mes jau pergyvenome, jis vadinasi Antruoju pasauliniu. Priminsiu, jog jis užsiplieskė vien todėl, kad vienam iš bepročių taip „užsinorėjo“.

Trumpai tariant, reikalinas atsakymas. Reikalingas tiesiog čia ir dabar“.

Skaitydamas tokius garbingo rusų žodžius nejučiom pagalvoji – ar jis netaps dar viena politinės žmogžudystės auka? Juk tai nebūtų pirmas atvejis, kai Putino režimas nužudo politinį oponentą. O Maskvoje, beje, jau kalbama apie tai, kad JAV neturi teisės bombarduoti islamistų teroristų, Sirijoje ir Irake bandančių įkurti „islamo valstybę“. Atseit, negalima taip elgtis be Sirijos vyriausybės sutikimo arba Jungtinė Tautų Saugumno Tarybos atitinkamo nutarimo. Galima tik paspėlioti, kaip balsuotų Rusija tokime JTO Saugumo Tarybos posėdyje, tačiau aišku, jog islamistai veikla Irake ir Sirijoje labai jau naudinga Rusijai, nepageidaujančiai tarptautinės bendruomenės dėmesio agresijai prieš Ukrainą.

Sakykite, ką norite, bet kas paneigtų tikimybę, jog ir čia pasidarbavo Kremliaus ranka? **Gintaras MARKEVIČIUS**

Velso sprendimai turi tapti realiais veiksmais

Rugpjūto 20 dieną Vilniuje Lietuvos Respublikos Prezidentė Dalia Grybauskaitė pasveikino NATO karinio komiteto susitikimo dalyvius. Aukščiausia Aljanso karinė institucija, kurios nariai yra visų NATO šalių kariuomenių vadai, Vilniuje susirenka antrą kartą. Pirmasis karinio komiteto posėdis mūsų šalyje įvyko prieš 10 metų, Lietuvai tik išstojo į NATO.

Sajungininkų kariuomenių vadai į Vilnių atvyko aptarti, kaip konkrečiai įgyvendinti būtinas saugumo ir gynybos priemones, dėl kurių NATO šalių vadovai sutarė rugpjūto pradžioje Velse.

Kreipdamasi į Aljanso šalių kariuomenių vadus, Prezidentė pabrėžė, jog NATO yra ir privalo išlikti transatlantinio saugumo garantas. Todėl būtina siekti, kad Velse priimti sprendimai būtų kuo greičiau

igyvendinti ir taptų realiais gynybiniais planais bei konkretiais veiksmais.

Velso viršūnių susitikime patvirtintas Pasirengimo veiksmų planas, kuris numato specialias gynybos ir atgrasymo priemones. Nuspresta pagal realias grėsmes atnaujinti NATO gynybos planus ir Baltijos šalyse įsteigti NATO vadavietes, kurios padėtų priimti karinį pastiprinimą ir prisidėti stiprinant kolektyvinę gynybą, vykdinti nuolatinės NATO pratybas Baltijos regione.

NATO šalių vadovai taip pat sutarė sukurtiypač aukštos parengties greitojo reagavimo pajėgas, kurios per labai trumpą laiką galėtų atvykti į pagalbą agresijos atveju, parengti reikalingą infrastruktūrą sajungininkų kariams priimti ir kariene įrangai Baltijos šalyse laikyti.

Svarbiausia – tinkamai atlikti namų darbus

Apibendrindamas Vilniuje vykusio NATO karinio komiteto sutikimo rezultatus, Lietuvos kariuomenės vadas generolas majoras Jonas Vytautas Žukas pasidžiaugė įdomiomis ir aktyviomis diskusijomis aptariant tolesnius NATO veiksmus reaguojant į pakitusią tarptautinę saugumo situaciją.

Vertindamas ligšiolines priemones, kurių NATO émėsi ir planuoja imtis stiprindama Baltijos valstybių saugumą, gen. mjr. J. V. Žukas pabrėžė, kad dabar svarbiausia Lietuvos kariuomenės užduotis – tinkamai pasirengti galimam sajungininkų pajėgų atvykimui.

„Dabar pagrindinė Lietuvos kariuomenės užduotis – tinkamai atlikti namų darbus. Ministras jau kreipėsi į Seimą dėl dviejų svarbiausių poligonų ribų išplėtimo, kad atvykusios pajėgos galėtų tinkamai treniruotis. Taip pat skubiai tvarome ir plečiame Aviacijos bazės Šiauliųose infrastrukturą“, – sakė J. V. Žukas.

Lietuvos kariuomenės vadinas informavo, kad į Lietuvą atvyksta nauja JAV karių pamaina su sunkiaja kovine technika – pėstininkų kovos mašinomis „Stryker“ ir „Bradley“. Atvykstantys kariai pakeis dabar Rukloje dislokuotą JAV Sausumos pajėgų Europoje karių kuopą.

Lietuvos kariuomenės vadinas taip pat išreiškė viltį, kad artimiausiu metu prie amerikiečių prisijungs ir kitų NATO šalių sausumos pajėgų vienetai. Generolas majoras teigė, kad trys šalys – Belgija, Vengrija ir Vokietija – parodė iniciatyvą atsiųsti savo karius pratyboms Lietuvoje.

Rotuojami JAV karių kontingentai Lietuvoje ir kitose Baltijos valstybėse bei Lenkijoje yra dislokuoti nuo šių metų balandžio mėnesio reaguojant į pakitusią saugumo situaciją po Rusijos įvykdytos Krymo aneksijos. JAV į Baltijos šalis ir Lenkiją atsiuntė apie 600 pėstininkų.

KAM inf.

Šaulio Petro Jakubausko likimas

Šiemet sukanka 70 metų, kai Alytaus apskrities Merkinės valsčiaus Pelekiškių kaime, mūšyje su raudonaisiais partizanais žuvo lietuvių policininkas Petras Jakubauskas.

Petras Jakubauskas gimė 1910 metų gegužės 7 dieną Merkinėje, Felikso Jakubausko ir Agotos Lukoševičiūtės šeimoje. Petras mokėsi ir baigė Merkinės pradžios mokyklą. Vėliau išmoko šaltkalvio amato. 1927–1933 metais dirbo Merkinės savivaldybės ugniesių komandoje, vykdė dešimtininko pareigas. 1933 metų rugpjūčio 13 dieną priimtas į Merkinės šaulių būrio ugniesių komandą. 1931–1933 metais, atlikdamas karinę prievolę, tarnavo Lietuvos karo aviacijoje eiliniu ir priklausė karo aviacijos ugniesių komandai.

1935 metų sausio 22 dieną Petras Jakubauskas priimtas į Lietuvos šaulių sąjungą, tapo Alytaus 19 šaulių rinktinės Merkinės 21 būrio šauliu.

Saugodamas žmonių gyvybes, Petras Jakubauskas buvo aktyvus ugniesių būrio narys. 1935 metų gegužės 18 dieną Lietuvos ugniesių organizacijų sąjungos (LUOS) pirmininko įsakymu Nr.10 Merkinės šaulių ugniesių komandos kirvininkas Petras Jakubauskas už nuopelnus ugniesyboje apdovanotas 3-iojo laipsnio garbės ženklu (bronzos medaliu) „Artimui pagalbon“.

Iki sovietinės okupacijos Petras Jakubauskas dirbo policininku Alytaus policijos nuovadoje, vėliau okupantų iš tarabybos atleistas.

Prasidėjus Vokietijos–SSRS karui, 1941 metų birželio 23 dieną Merkinėje buvo įsteigtas Tautinis lietuvių komitetas, kurio pirmininku išrinktas mokytojas Kazys Valiukas, gimęs 1908 metais. Komiteto valdyba Merkinės nuovados policijos viršininku paskyrė Juozą Kvaraciejį, gimusį 1908 metais. Jis suformavo nuovados pareigūnų sąstatą iš 14 policininkų, tarp jų buvo ir vachmistras Petras Jakubauskas.

1943 metų pabaigoje–1944 metų pradžioje Merkinės apylankėse labai suaktyvėjo raudonųjų partizanų veikla. Jie terorizuodavo ir apiplėšdavo kaimų gyventojus, žudydavo lietuvių administracijos pareigūnus.

Vienas toks susirėmimas, kurio metu žuvo Petras Jakubauskas, aprašytas Alytaus apskrities policijos vado ataskaitoje (kalba netaisyta – G. L.):

„Alytaus apskrities Policijos vadas
Nr.820

Merkinės būrio šauliai. 1932 metai

Alytus, 1944 m. kovo 1 d.
Ponui Alytaus apskrities Viršininkui

Šių metų vasario mén. 29 dieną Merkinės policijos punkto vedėjas Stasys Ignatas su 16 policijos pareigūnų, sekdamas banditų pėdomis, juos užtiko Merkinės val. Pelekiškių km. pas ūkininką Kazį Golumbauską (Pol. Qw 987, viršuj, dešinėj, šale Zakavolių km.). Supant sodybą, banditai pradėjo šaudyti per gyvenamo namo langus iš kulkosvaidžių, mašinpistolių ir šautuvų. Taip pat iš gretimai esančių sodybų ir netoli esančio miško banditai atidarė kulkosvaidžių ir šautuvų ugnį. Laike kautynių, kurios truko apie pusantros valandos, buvo nukautas Merkinės policijos punkto vachm. Jakubauskas Petras, vadovavęs grandžiai, ir sužeisti Merkinės punkto polic. Sinkevičius Eugenijus į petį ir pagelbinius neapmokamas polic. Sinkevičius Julius į ranką. Iš banditų pusės buvo nukauti du vyrai ir viena moteris. Be to du banditai buvo paimti į belaisvę.

Paimtu į belaisvę žodžiais, žuvo jų grupės vadas vadintamas „Briedžiu“, banditas Juozas ir rusė banditė Anuška, jų pavardės nežinomos. Sulaikytieji banditai yra Gordeičikas Leonas, rusų tautybės, kilęs iš Merkinės mst. ir Kaveckas Juozas, kilęs iš Alytaus mst., dezertyravęs iš savisaugos dalinių. Laike kautynių dar du banditai buvo sužeisti, kuriuos jų draugai nusigabeno į Subartonių mišką. Negalint prieti prie banditų užimtų trobesių, buvo padegtas Golumbausko tvartas. Kvočiant suimtuosių banditus, paaiškėjo, kad iš šių banditų grupė verbavo ir kvietė prisidėti įvairius asmenis Alytaus miesto gyventojas Dumbliauskas Ignas ir Kielius Stasys, kurie suimiți ir kartu su sulaikytais patalpinti į Alytaus kalėjimą, užskaitant Saugumo Policijos Alytaus Rajono Viršininko žinioje.

Persekojant banditus policija atsivijo į Subartonių mišką. Gintaras LUČINSKAS

Vakaro tamsoje jų pėdsakai buvo pamesti. Banditų persekiojimas vykdomas toliau.

Policijos vadas (parašas)
Sekretorius (parašas)
Partizanas Vytautas Neartonis (1924–2010) atsiminimuose 1997 metai raše:

„1943 metais Merkinėje veikė LLA skyrius. Pagrindą sudarė aktyvūs nariai: mokytojas Valiukas, viršaitis Šukys, nuovados viršininkas Ignatas, Pranas Kuliešius, Jonas Barysas, Vytautas Nanartonis, broliai Pinkevičiai ir Kvaraciejai. Glaudžiai bendradarbiavome su generolu T. Daukantu, kuris tuo metu mokytojavo Merkinės gimnazijoje.

Vokiečių karių tuo metu Merkinėje nebuvovo, jie buvo įsirengę radijo stotį 5 kilometrai nuo Merkinės, Gudakiemio kaimo Kalnelyje. I policijos nuovadą gyventojų buvo sunešta gana daug įvairių tiek rusiškų, tiek vokiškų ginklų, likusių po praužusios karo audros 1941 metų birželio 22 dieną. Ginklai nuo vokiečių buvo paslėpti. Apylinkėse jau pasirodydavo rusų raudonųjų partizanų, kurie apiplėšinėdavo vietinius gyventojus, todėl naktimis budėdavo ginkluoti LLA nariai ir Merkinės žmonės. Jau tada buvo aišku, kad vokiečiai karą pralaimi, todėl reikėjo ruoštis visiems netikėtumams.

1943 metais, rudenop, buvo pranešta, kad „raudonieji“ apsistoję 5 kilometrai nuo Merkinės, vienoje Pelekiškės kaimo sodyboje. Ignatas išvedė LLA būrij jiems išbaidyti.

Apie 15 valandą sodyba buvo apsupta, bet žuvo Jakubauskas (iš tikrujų šis mūsų išvysko 1944 metų vasario 29 dieną – G. L.). Dalis „raudonųjų“ buvo paimti gyvi ir nugabenti į Alytų. Vėliau raudonieji Merkinės apylinkių vengė.“

Petro Jakubausko gyvenimas paženklinas noru tarnauti kitiems, savo kraštui, Tėvynei. Palaidotas Merkinės kapinėse. Gintaras LUČINSKAS

Sveikiname

LPKTS pirmininką dr. Gvidą RUTKAUSKĄ nuoširdžiai sveikiname 60-ojo jubiliejaus proga. Linkime sėkmės ir artimųjų meilės, bendraminčių palaikymo, sveikatos ir energijos igvendinant Lietuvos politinių kalinių ir tremtinų sąjungai ir Lietuvai reikšmingus darbus.

LPKTS valdyba,
„Tremtinio“ redakcija

Garbingo 90-ojo jubiliejaus proga sveikiname buvusių LLKS Kęstučio apygardos Laisvės kovų dalyvę Aldoną Domicelę ARLAUSKAITĘ-PETRAUSKIENĘ.

Linkime stiprios sveikatos, ilgų gyvenimo metų ir Dievo palaimos.

LPKTS Kauno filialas

O buvo saulės, vėjo, buvo visko, Svajonių laivas blaškės audrose. Ne kartą ašara žvaigžde sutvisko, Ne kartą džiaugsmas degė akyse.

Prabėgo metai, kaip viesulas praskriejo, O Tu likai švelni, likai rami, Nes Tu skausmus ir negandas mokėjai Nušvest šypsniu, praskaidrint viltimi.

Garbingo 75-ojo gimtadienio proga nuoširdžiai sveikiname buvusių Irkutsko sr. Čeremchovo tremtinę, nuo 1991 metų – LPKTS Kauno filialo narę Palmyrą Emiliją VALIŪNAITĘ.

Linkime geros sveikatos, ilgų gyvenimo metų ir Dievo palaimos.

Likimo draugės Vida, Rima, Dalė ir LPKTS Kauno filialas

Gražaus 70-ojo jubiliejaus proga sveikiname LPKTS Panevėžio filialo tarybos narę Stasią ŽUKAUSKĄ.

Linkime sveikatos ir Dievo palaimos.

LPKTS Panevėžio filialas

Skelbimas

Spalio 4 d. (šeštadienį) įvyks renginys „Istorinę atmintį išsaugosim“, skirtas partizaninio karo Biržų krašte pradžios 70-mečiui paminėti. **11 val. šv. Mišios Papilio Nekaltosios Mergelės Marijos bažnyčioje.** Po pamaldų vyksime į Kojališkį, kur bus pašventintas paminklinis akmuo ir kryžius 1944 m. gruodžio 24 d. žuvusiems partizanams. Po to prie atminimo kryžiaus paminėsime paskutinio Pilėnų tévūnijos partizanų vado Stepono Giedriko žūties 60-ąsias metines.

Konferencija „Vidurnakty nežuvę“

(atkelta iš 1 psl.)

Toliau konferenciją pratėsime nuvykę į Gulbinų mišką. Ten buvusiame bunkeryje išduoti žuvę partizanai, tarp jų ir O. Gutkauskienės brolis Boleslovas Kriščiūnas. Atstatytą bunkerį apžiūrėjo gimnazistai. Buvo nuostabu matyti susikaupusius moksleivių veidus, klausantis apygardos vado pasakojimo.

Išlipę iš bunkerio padėjome gėlių partizanų žūties vietoje, uždegėme žvakele.

Grįždami į Šiaulius, užsuokome į Ginkūnų tremtinį ka-

pines, stabtelėjome prie panteono „Kentėjusiems, žuvusiems ir negrįžusiems“.

Džiaugiamės, kad viso renginio metu vyravo rimtis ir susikaupimas.

Atsišveikindami mokiniai nuoširdžiai dėkojo ir praše tokį renginių – dviejų kartų susitikimų.

Konferenciją finansavo LPKTS iš LR Vyriausybės kanceliarijos Istorinės atminties puoselėjimo 2014 metų priemonės.

Valerija JOKUBAUSKIENĖ

2014 m. rugėjo 26 d.

Aukštaitijos aukštumos vakarinėje dalyje (dabar – Ukmergės rajonas) plati Želvos miestelis. Joseniūnai priklauso kelios dešimtys kaimų, iš kurių didžiausi yra Bajorai, Basčiūnai, Paželviai, Laumėnai... Pokariu šio krašto žmonės organizuoti pasipriešino okupantams. Daug jų žuvo. 1948–1951 metais buvo ištremtos 38 šeimos, apie 150 žmonių.

Prie kelio Želva–Kiaukliai, buvusioje žvyrduobėje, okupantai 1944 metų pabaigoje pradėjo užkasinėti nužudyti, išniekintus partizanus. 1991 metais vietas klebono Petro Avižienio iniciatyva patriotų laidojimo vieta buvo sutvarkyta, pastatytas paminklas (autořius Henrikas Šilgalis): ant keturių kolonų paguldytas baltais kryžiais, kolonose iškaltos 73 žuvusių pavardės. Deja, darbas atliktas Nepriklausomybės atkūrimo pradžioje, todėl ne visi ten palaidotieji buvo įamžinti. LGRTC darbuotojai patikslino ir nustatė, kad čia užkasti 86 partizanų palaikai. Paminklas Želvoje 2007 metais įtrauktas į memorialinių istorinių kultūros paminklų sąrašą (objekto Nr. 31115), dabartiniu metu gražiai prižiūrimas.

Kazys Strazdas knygoje „Ukmergės krašto laisvės kovų keliais“ įvardija 74 kovotojus, nustatęs, kad karjere buvo užkastas ir partizanų vadasis Stasys Rokas-Beržas, gimęs 1927 metais Paželvių kaime, žuvęs 1952 metų balandžio 28 dieną Petroniškio miške, Videniškių apylinkėje. Vado pavardė paminkle neįrašyta. Su juo kartu žuvo Stasys Rinčiūnas-Jazminas, gimęs 1932 metais Daubariškių kaime. Jų kūnai buvo niekinami Videiniškiuose. Beje, jiedu nužudyti MGB agento-smogiko „Ramojaus“. Paminklo pavardžių sąraše nėra ir brolių Grinių

(Grinevičių): Stasio-Vanago ir Viktoro-Perkūno, nors su Vanagu žuvusi jo ryšininkė Pagalytė-Ramunė, Rožytė, gimusi 1925 metais Aukštadvario kaime, Šešuolių valsčiuje, paminkle nurodyta.

Pranas ir Teofilė Griniai (Grinevičiai) gyveno Skrepiškių kaime, Želvos valsčiuje. Augino tris sūnus: Joną, gimusį 1923 metais, ir dvynukus Stasi bei Viktorą, gimusius 1924 metais. Jiedu 1944 metų rugsėjį išėjo partizanauti, Jonas liko namuose. Stasys jau buvo vedės savo bendraamžę Adelę, tuo metu augino dukrelę Ireną. Greitai ir jis tapo partizanu Vanagu, ēmė vadavauti Balninkiečių rinktinės kuopai. Brolis Viktoras-Perkūnas, Mažiukas kovojo brolio padalinyje, kuriame buvo apie 60 partizanų, paskirtas būrio skyrininku.

I Grinių namus pirmoji nelaimė atslinko 1944 metų gruodžio 13-osios naktį, kai stribai, keršydamai už vaikų pasipriešinimą, nužudė partizanų tėvą Praną Grinių ir sudegino namus. Po to jie pasuko į Rapolio Purlio namus, nužudė vyra ir sudegino sodybą, nes jo sūnūs Alfonsas ir Bronius slaptėsi nuo tarnybos sovietinėje armijoje. Beje, Bronius, gimęs 1923 metais, tik ką buvo bai-gės Ukmergės gimnaziją. Alfonsas Purlys-Ožys, gimęs 1921 metais, žuvo 1951 metų vasarą prie Rubikonų kaimo. Kūnas užkastas Pivonijos šile.

Želvos partizanai okupantams aktyviai priešinosi – ne kartą užpuolė stribų būrius, milicijos patalpas miestelyje, Šešuolių spirito imonę. Deja, norinčiųjų tarnauti okupantui irgi atsirado: 1945 metų balandžio vietas stribų būrių sudarė 32 išdavikai. Jie mokykloje buvo įsirengę daboklę, kieme nie-

kindavo žuvusių partizanų palaikus. 1944 metų rugpjūčio 30 dieną norėdami išvaduoti suimtuosius, apie 40 partizanų užpuolė pastatą, po dviejų mėnesių surengė antrą puolimą.

Pirmieji karjere buvo užkasti Adomiškio miške, netoli Bastūnų kaimo, Želvos valsčiuje, 1944 metų gruodžio 1 dieną žuvę broliai Jackūnai: Juozas, gimęs 1910 metais, ir Antanas, gimęs 1915 metais, bei dar vienas partizanas, kurio asmenybė nenustatyta. 1945 metų kovo 19 dieną Sauginių kaime žuvo Stasys Guzelis-Kirka, gimęs 1920 metais Daubariškėse, ir atsilikęs nuo fronto vokiečių kareivis, vadintas Gustavu. Jų kūnai irgi buvo užkasti karjere.

Neapsikėsdami aktyvių partizanų veiksmų, 1945 metų liepos vidury i Širvintas susirinko daug sovietų kareivių. Jie patraukė Želvos link. Sužinojęs apie tai Stasys Grinius-Vanagas nutarė savo dalinių išskirstyti į grupeles, kad būtų patogiau slapstytis. Deja, išsi-slapstyti ne visiems buvo lemata: 1945 metų rugpjūčio 17 dieną Rubikonų kaime su dešimčia draugų žuvo Viktoras Grinis-Perkūnas. Tuo metu ar šiek tiek vėliau žuvo: Karolis Pagalys-Vaidila, Stasys Katinas, Kostas Svirskas-Karabinas, Stasys Guzelis, Karolis Juočys-Griausmas, Jonas Narbutas, Stasys Zdanavičius, partizanai Adomas-Muzikantas, Kelpšas, kurių pavardės nežinomos, vokietis Heraldas. Tų metų rugpjūčio 28 dieną Bajorų kaime, Morkūnų sodyboje, žuvo Bronius Kalesnykas-Dūmas, Lakštingala, Ignas Morkūnas, kilęs iš Bajorų kaimo, ir būrio vado pavaduotas Mykolas Šelgūnas-Jazminas. Jų kūnai taip pat buvo užkasti karjere. Rugsėjo 8 dieną

užpuolimo Bajorų kaime metu toks pat likimas ištiko Stasį Grinių-Vanagą ir jo asmeninę ryšininkę Zofiją Pagalytę-Ramunę. Žuvusiųjų kūnus okupantai su pagalbininkais slapta užkasė nenaudojamame žyvo karjere, kur jau gulėjo keiliolikos partizanų kūnai. 1946 metų saušio 22 dieną Gursčių kaime įvyko didelis mūšis, kuriame dalyvavo ir DKA štabo viršininkas Aleksandras Zapkus-Pilia-

kalnis. Ten prie miško stovyklaujančius partizanus aptiko NKVD kariuomenė. Besitraukdami žuvę trys partizanai. Tą pačią dieną didžiulė netektis vėl ištiko naujają rinktinę: gretimo Pabaisko valsčiaus Gaiciūnų kaime kareivai mūšyje nukovė 14 Alfonso Morkūno-Plieno ir Valdemaro būrių partizanų, tarp jų Antaną Čepą-Desantą, Vincą Dūdą-Sermukšnį, Joną Gedžiūną-Erelį, Joną Jestremą, Antaną Kalibatą-Perkūną, Edvardą Kalibatą-Vasarį, Stasį Kalibatą-Jovarą, Vladą Mikalajūną-Zaibą, Stasį Naviką, Antaną Steponavičių-Plakutką, Viksvą, Vladą Steponavičių-Gegutę, Lazdyną, vokietį Fricą...

Žvyrduobėje buvo užkasti 1946 metų birželį žuvę Kostas Morkūnas-Beržas ir Vincas Vaičiūnas-Dagilis, rugpjūčio 5 dieną Vaclovo Paškevičiaus bunkeryje Magulių kaime nušauti partizanai Vaclovas Grigas ir Antanas Paškevičius-Basanavičius, Genys... Šiandien visus sunku ir išvardyti.

Tarp Želvos partizanų būtinyne paminėti brolius Puodžiūnus iš Vederų kaimo Želvos valsčiaus. Kazimieras Puodžiūnas-Titnagas, gimęs 1917

1951 metais žuvę partizanai: Pranas Kiaušinis-Kiaunė, Kazys Puodžiūnas-Titnagas, Rapolas Purlys-Slapūnas, Vincas Miškinis-Vienuolis

metais, 1944 metų rudenį tapo partizanu ir nuo 1945 metų pradžios – 3 bataliono, 1947 metų – 2 bataliono ir DKA štabo apsaugos rinktinės vadu; Alfonsui Morkūnui-Plienui žuvus, nuo 1950 metų pradžios vadovavo visiems apygardos partizanams. DKA vadadas kartu su P. Kiaušiniu-Kiaune, V. Miškiniu-Vienuoliu ir R. Purliu-Slapūnu žuvo 1951 metų rugsėjo 26 dieną Ažumakių miške, prie Juodiškės kaimo. Jo brolis Povilas-Žeruolis, gimęs 1927 metais, buvęs mokytoju seminarijos studentas, 1952 metais suimtas, užverbuotas ir padėjo okupantui susidoroti su paskutiniaisiais krašto partizanais...

Daruliu šeima gyveno Paželvių kaime, augino penkis vaikus: tris sūnus ir dvi dukteris. Sūnūs, turėjė keliauti į sovietų armiją, kieme išsikasė bunkerį ir slapstėsi. Duktė Vlada tapo partizanų ryšininkė Kregžde. Pirmasis per 1946 metų Kalėdas žuvo Bronius-Tigras, 1947 metų rugsėjo 19 dieną apsuptas su draugais iš gyvenimo pasitraukė ir Alfonas-Leopardas.

Stanislovas ABROMAVIČIUS

Alytuje pagerbtai Laisvės kovotojai

Rugsėjo 16 dieną Alytuje vyko Laisvės kovotojams pagerbtai skirti renginiai.

Nuo ryto į Alytų atvykę buvęs Lietuvos partizanų vado Adolfo Ramanauskos-Vanago bendražygis, giminaičiai, kariškiai kartu su Alytaus miesto savivaldybės administracijos Švietimo skyriaus vedėju Vytautoliu Valūnu apsilankė Alytaus Dainavos pagrindinėje mokykloje, padėjo gėlių prie SKAT Alytaus apskrities rinktinės savanorio, Aukščiausiosios Tarybos – Atkuriamojos Seimo gynėjo, žuvusio už Lietuvos nepriklausomybę Artūro Sakalausko atminimolo lentos. 1970–1981 m. Artūras Sakalauskas mokėsi šioje mo-

kykloje.

„Nulenkime galvas Lietuvos partizanams, pagerbkime gyvus ir anapilin išėjusius“, – sakė Vytaulis Valūnas prie Lietuvos partizanų Dainavos apygardos štabo atstatyto bunkerio Punios šile. Štabo vadavietę gėlėmis ir vėliava bei atminkimo žvakutėmis pagerbė Lietuvos partizanų vado, brigados generolo Adolfo Ramanauskos-Vanago duktė Auksutė Ramanauskaitė-Skokauskienė, Adolfo Ramanauskos-Vanago bendražygis Juozas Jakavonis-Tigras, Lietuvos partizano Vytauto Nenartonio-Nainio duktė Rima Rakauskienė, Varėnos rajono savivaldybės administracijos Merkinės seniūni-

jos seniūnas Gintautas Tebėra, atsargos pulkininkas Arūnas Dudavičius, atsargos leitenantas Gintaras Lučinskas ir kiti išvykos dalyviai.

Grįžę į Alytų, svečiai įsilejo į Alytaus Adolfo Ramanauskos-Vanago gimnazijos bendruomenės šventinę eiseną į atnaujintą sporto aikštyną, kur vyko iškilmingas atnaujinto ir vieno geriausią Lietuvoje sporto aikštyno atidarymas.

Renginio metu buvo pagerbtai ir Lietuvos partizanai, o partizanų vado bendražygį Juozui Jakavoniui-Tigrai įteikta Lietuvos valstybės istorinė vėliava.

Svečiams buvo surengta apžvalginė ekskursija po gimnazijos

Jurgito Šukevičiūtės nuotrauka

ziją. Aplankėme gimnazijos kraštotoiros ir istorijos muziejų, kuriame saugomas ir propaguojamas Adolfo Ramanauskos-Vanago gyvenimo ir kovos akimirkos, gimnazijos, Moky-

tojų seminarijos istorija, prancūzų lakūnų pulko „Normandija-Nemunas“ kovų istorija, Dzūkijos krašto etnografiniai eksponatai.

Gintaras LUČINSKAS

Iš tolimos mano praeities išliko vaikystėje praleisti metai. Tai buvo sunkus laikas nuo 1948 iki 1953 metų pavasario...

O to sunkaus gyvenimo tremtyje pradžia – 1948 metų gegužės 22-oji, kai ginkluoti vyrai, kareiviai, apsupo mūsų namus. Ankstį rytą Kretingos rajone, Rūdaičių kaime, jie iš miego pažadino tévus ir mus, aštuonis nepilnamečius vaikus. Du ginkluoti vyrai išsivedė tévą į laukus parvesti arklių. Arkliai buvo pakintyti į didelį ūkišką vežimą. Tévai į jį sukrovė maisto, daiktų – visko, ką galėjo paimti per tokį trumpą laiką. Susėdo tévai, susodino mus, vaikus, ir pajudėjome Kretingos geležinkelio stoties link, kur laukė traukinys su krovininiais vagonais.

Atmintyje išliko vaizdas: važiuojant pagrindinio kelio link, ant kalvelės, stovėjo senoliai Laukinaičiai, rankose laikydami gan didelį kryžių, ir dešine ranka žegnojo, laimino pasmerktuosius. Buvo apsiniaukę, tévas nusiminės, mama verkė... Pagrindiniu keliu važiavo daug arklių kinkytų vežimų su žmonėmis.

Nuvažiavus į stotį prie vagonų, stribai liepė daiktus išvežimų sukrauti į vagonus ir supilti patiemis. Netrukus buvo iškiestas tévas ir dar kartą apklaustas NKVD kapitono. Po to ginkluotas kareivis parlydėjo tévą į šeimos. Mums būnant vagone, išgirdau dėdės Vaičkauskos iš Vydmantų balą. Jis tą rytą važiavo į malūną, bet sužinojęs, kad esame vežami, viską metė į jį keletą maišų grūdų. Apsikabinęs tévą, kartojo: „Antanéli, švogėrėli, nebesusitiksime šiame pasaulyje“. Taip ir įvyko. Jau gyvendami Sibire gavome tévo sesers laišką, kad dėdė mirė ir yra palaidotas Palangoje.

Praėjus poraivalandų mūsų traukinys pajudėjo iš Kretingos. Giedodami „Marija, Marija“ lietuvių atsisveikino su

Tremtinių vaikai iš vieno bakaro. Trečioje eileje iš kairės: Magdalena ir Pilimena Neverauskaitės, Birutė Kniukštaitė, Janina Šlimaitė, Vilija Daukšaitė, Juozas Šlimas, Edita Kniukštaitė, Steponas Viluckas, Onutė ir Bernadeta Neverauskaitės. Sėdi Justinas ir Alfonsas Neverauskai, Leonas Momkus. Goriačių Kliuči, 1950 m.

Tévyne. Nors man tada buvo septyneri, dar nebuvau baigęs pirmos klasés, toji diena visam gyvenimui įsirėžė į atmintį.

Mes, vaikai, į pro šalį slenkančius vaizdus: miestus, miestelius, upes, tiltus, tuneliaus, nakties žiburių, – žiūrėdavome pro mažytį langelį. Pri-važiavus Baikalo ežerą pasirodė Sajanų kalnai. Geležinkelio, kuriuo mus vežė, bégiai vinguoti: žiūri pro langelį, ir iš vienos pusės matai, kaip į kalną sastatą tempia garvežys, o iš kitos – paskutiniuosius vagonus. Mums, vaikams, tie vaizdai, kokių iki tol nebuvome matė, buvo labai įdomūs.

Dienos metu traukiniu susijos, žmonės eidavo atnešti karšto vandens. Gaudavome truputį duonos. Duodavo ir tokios raudonos žuvies, kurių vadino „gorbus“ (kupré).

Važiavome daugiau kaip dvi savaites. Galutinė stotis – Irkutsko miestas. Mus išlaipino tiesiai ant pievos, prie pat bėgių. Buvo graži, saulėta diena. Mes, vaikai, lakstėm ir džiaugėmės gavę truputį laisvės. Netrukus atslinko tamsūs debesys ir pradėjo smarkiai

lyti. Atvažiavo sunkvežimiai, mus susodino ir nuvežė į už devynių kilometrų nuo miesto esantį tarybinį ūkį „Pervojė mają“. Čia išskirstė po įvairias patalpas.

Kaip pamenu, mūsų sąlygos buvo labai blogos. Buvo labai anksta ir baisiai norėjome kuo greičiau ištrūkti. Po keleto dienų privažiavo arkliais kinuktas vežimas. Susikrovėme daiktus, likusį maistą ir nemaža kolona pajudėjome toliau nuo miesto. Iš pradžių važiavome žvyrkeliu, paskui miško keliukais. Pravažiavome Iskros, Kudikovkos, Falinavokos, Dobrioto kaimus ir dar po septynių kilometrų atsidūrēme dideliame kaime Goriačių Kliuči. Tai buvo mūsų keliu paskutinė stotis – sunkių skausmo, bado ir ilgų kovos už išlikimą metų pradžia.

Mus pasitiko kaimo gyventojai, tarp kurių buvo įvairių tautybių žmonių: tremtinių vokiečių nuo Volgos, ukrainiečių, daugiausiai iš Vakarų Ukrainos, rusų sentikių, kelios buriatų šeimos. Kaime buvo mokykla, vaikų darželis, klubas su sale ir scena, medicinos

punktas, pirtis, duonos kepykla. Pati gyvenvietė priklausė Bolšerecenko miškų ūkiui. Už kelių kilometrų nuo kaimo stovėjo didžiulis ilgas barakas, statytas dar japonų belaisvių. Lietuviam buvo įsakyta tą baraką išardyti ir perstatyti kaimo gale. Perstatyti barake apgyvendino lietuvių tremtinių šeimas.

Mūsų šeima: tévas, mama ir mes, aštuoni vaikai, jame gavome 12 kvadratinių metrų kambariuką. Buvo įrengti gultai, stalas ir du suolai. Turėjome maisto spintą – tokią dėžę su durelėmis, prikaltą prie sienos.

Kaimas turėjo šulinį, ir mums atsinešti vandens tekdaug eiti apie pusę kilometro. Lietuviai netrukus išsikasė savo šulinį.

Po kelių metų tévas su vyresniuoju broliu pastatė tvarėlį. Nusipirkome dvi ožkutes, po metų į skolą įsigijome karvutę. Retkarčiais gaudavome siuntinių iš Lietuvos.

Ten, kaime ir aplink ji, augo meškinis česnakas, vadinamoji „čeremša“. Maistingus lapus rinkdavome, džiovindavome ir virdavome sriubą, pridėjė truputį taukų ir keliais bulves. Mažieji vaikai lankė vaikų darželį. Jeigu kartais išjūnenu eidavo, tai gaudavo maisto davinį, kurį sumaišydavome su bendra sriuba.

Duonos leisdavo nusipirkti pagal kortelę, vadinama „norma“. Bet duonai ne visada užtekdavo pinigų.

Tévas su pusbroliu dirbo miške, rankiniu būdu dvitrukiu pjūklu versdavo medžius. Mama genėjo šakas.

Mano tévas ne tik vertė mišką, bet ir dirbo kitokius darbus, pavyzdžiu, ilgu pjūklu rankiniu būdu pjovė lentas. Įsi-vaizduokite: rastas įtvirtinamas gan aukštai ant skersinių, vienas vyras stovi viršuje, kitas apačioje ir traukia tą pjūklą višą dieną.

Kaime nebuvo elektros.

Tik po kelerių metų pastatė stulpus, nutiesė laidus ir į baraką įvedė elektrą.

Iš Lietuvos atsiųsdavo vilnonių siūlų. Vyresnioji sesuo megzdavo tokius didelius šaliukus moterims, kurie žemos metu turėjo didelę paklausą. Ypač juos vertino rusės. Šaliukus ir už pinigus parduodavo, ir mainydavo į maistą: bulves, mėsą. Sunkus darbas miške ir šaliukų mezgimas naktimis prie žibalinės lempos pakenkė se-sers regėjimui: akys nusilpo, skaudėdavo, teko nešioti akius. O grįžusi į Lietuvą ji buvo pripažinta antros grupės invalide.

Vyresnysis brolis dar būdamas trylikos metų pradėjo dirbtį – arklių kinkytu vežimu veždavo vandenį ir malkas į pirtį, vaikų darželį, duonos kepyklą. Kartais iš jos gaudavo puskepalį duonos ir parvežęs išdalydavo mums, mažesniekiems, po lygiai.

Pamenu pirmąją vasarą tremtyje: prisirpus mėlynėms, mano mama su septyniais vaikais išėjo į taigą apie penkis kilometrus uogauti. Aš buvau iš tų vaikų jauniausias, aštuonerių metų. Tik prasidėjus uogingoms vietoms mus užpuolė trys vilkai. Vaikai susispiešė visi kartu. Mama su tokiais skardiniais kibrais puolė tuos vilkus. Vaikų riksmai ir mano mamos pasiaukojo mas poelgis – drāsus puolimas atbaidė plėšrūnus. Tądien daugiau nebeugavome...

Metai ējo, mes augom, ir gyvenimas po truputį gerėjo. Pamenu, panaikino kortelių sistemą, ir tévas parnešė pilną glėbi juodos forminės duonos ir cukraus. Tada mes, vaikai, tos duonos valgėm, kiek norėjom: buvo neapsakomai skanu.

Po Stalino mirties miškų ūkių panaikino ir mes persikraustėme už šimto kilometrų į kitą miškų ūkį. Čia mūsų gyvenimas buvo gerokai geresnis.

Petras NEVERAUSKAS
Parengta pagal 2014 m. kovo 4 d. „Palangos tiltas“

Pėsčiųjų žygis „Birutiečiai 2014“

(atkelta iš 1 psl.)

Renginio organizatoriai pa-sistengė, kad žygeiviai keliaudami Alytaus apylinkėmis turėtų galimybę geriau pažinti Alytaus miestą bei jo istorinę praeitį. Žygio trasos driekėsi itin vaizdingomis vietovėmis: Vidzgirio botaniniu draustiniu, Sudvajų ir Muiželėnų miškais, Nemuno pakrantėmis, išraižytomis upės link ištisusiu stačiašliaicių griovu.

Vidzgirio miške aplankėme memorialą holokausto au-koms atminti, žingsniavome Vidzgirio botaninio draustinio

Ekologiniu pažintiniu taku, kopėme į Radžiūnų piliakalnį, įjome Nemuno pakrantėmis. Kaniūkų tiltu perėj į dešinijį Nemuno krantą grožėjomės Moterties upelio pralaida-tuneliu, Nemune stūksančiu Klebono akmeniu. Alytupio slėniu pasiekėme Alytaus piliakalnį, menantį 14 amžiaus kryžiuočių ir lietuvių kovas. Pailsejė ant Vienuolyno kalno toliau siekėme savo tikslą kariinko Antano Juozapavičiaus tiltu pereidami į kairijį Nemuno krantą. Netrukus pasiekėme Dainų slėnį ir

užlipę pylimu į viršų, eidami Sveikatos taku grožėjomės abiejose jo pusėse telkšančiais Dailidės ežerėliais. Finišavome ulonų bataliono ramovėje, kuri įsikūrusi seržanto Arūno Jarmalavičiausvardu pavadin-tose kareivinėse.

Visi dalyviai, įveikę pasirinktą (26 ar 40 km) atstumą, buvo apdovanoti diplomas bei medaliais.

Finišavę žygeiviai galėjo pasistiprinti kareiviška koše, atsigaivinti arbata – tuo renginio organizatoriai. **Gintaras LUČINSKAS**

2014 m. rugėjo 26 d.

Pro memoria

Gimė Kaišiadorių r. Rečioniu k. Brolis Bolius tapo partizanu. Algirdas tuo metu mokėsi Kaišiadorių gimnazijoje. 1948 m. pradėjo studijuoti Vytauto Didžiojo universitete Kaune, tapo pogrindinės studentų grupės „Laisvės švyturys“ nariu. Su draugais leido ir platino pogrindinę spaudą, palaikė ryšius su partizanais, vykdė jų užduotis. 1950 m. sovietinis saugumas organizaciją išaiškino, jos narius teisė. Algirdui Pilkiui atseikėjo net 25 metus lagerio. Iki 1956 m. kalėjo Vorkutoje. Grįžęs į Lietuvą, apsigyveno Kaišiadoriye. Tapo elektros linijų tiesėju, studijavo neakivaizdiniu būdu.

Algirdas Pilkipis
1929–2014

Buvo žmonių gerbiamas ir vertinamas. Nepriklausomybės pradžioje rinko žuvusių gimtojo krašto partizanų pavardestes, rūpinosi jų atminimo įamžinimu. Buvo vienas iš Kaišiadorių partizanų koplytėlės statybos sumanytojų ir statytojų. Tapę LPKTS Kaišiadorių skyriaus vadovu, organizavo kelių kryžių partizanų žūties vietose pastatymą.

Palaidotas Kaišiadorių kapinėse.

Užjaučiame artimuosius, draugus ir visus Jį pažinojusius.

**Stanislovas Abromavičius,
Salomėja Piliponytė-
Užupienė**

Stipriausia moteris mano pasaulyje

Skolastiką Mitkienę su penkiais vaikučiais ištremė 1948-aisiais iš Mažeikių rajono Renavo kaimo. Mažiausias sūnus Juozas buvo mėnesio, Izidorius – ketverių metukų, Jonui – septyneri, sesutei Genutei – 10 ir vyriausiajam Petru – 16 metų. Albertui ir Antanui mama patarė bėgti iš geležinkelio stoties, tačiau po pusės metų jie buvo grąžinti į Sibirą. Tėvas Jonas Mitkus atvyko pas šeimą į tremtį po metų.

Pokalbis su močiute

Manės ten nebuvovo, tačiau mano tėtis, tuo metu dar tik 1 mėnesio kūdikėlis, nebūtų išgyvenęs, jeigu ne Ji – mano močiutė, jo mama. Ji neturėjo laiko išsigąsti, o jei ir bijojo, niekas to nematė. Apsikabinusi mano tėvelį ir dar šešis savo vaikus, lipo į gyvulinį vagoną,

Mitkų šeima su juos aplankytai atvykusiais tėvo Jono broliais ir sakė: „Sudiev, Lietuva, jei išgyvensim, grįsim“.

Pasakodama raudojo, verkiau ir aš jausdama begalinį dėkingumą už jos stiprybę.

Ji 10 metų praleido tremtyje. Mano močiutė Skolastika Mitkienė, maža, tačiau stipriausia moteris mano pasaulyje. Ji sugebėjo visus savo vaikus

išsaugoti, išmaitinti, užauginti. Ji nesiskundė, dirbo, o savo sūnumus ir dukteriai sekė pasakas apie šalį, kurioje auga patys skaniausi obuoliai...

1958 metais su visa savo šeima grįžo į Renavo kaimą, ten, kur buvo, yra ir bus mūsų šaknys.

Rasa MITKUTĖ

Skelbimai

Rugsėjo 27 d. (šeštadienį) Mažeikių r. Sedos sen. Kalnijų k., prie kelio Seda-Barstyčiai, bus šventinamas atminimo ženklas Alkos rinktinės vado Vyganto adjutantui Steponui Janušui-Klajūnui ir Sedos kuopos partizanams Stanislovui Rimkūnui-Bratkui, Augustinui Petrauskui-Ulonui, Boleslovui Vizgaudžiui-Raiteliui. **12 val. šv. Mišios** Sedos bažnyčioje; **13 val.** atminimo ženklo šventinimo ceremonija.

Pasiteirauti tel. (8 443) 66349, 8 604 13375.

Spalio 2 d. (ketvirtadienį) Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sajungos Vilniaus skyrius malonai kviečia dalyvauti 1951 m. spalio 2 d. trémimo metinių minėjime. **12 val. šv. Mišios** Vilniaus Šv. Apaštalų Pilypo ir Jokūbo bažnyčioje (Lukiškių g. 10); **13 val.** minėjimas ir susikaupimo valandėlė prie paminklo sovietinės okupacijos aukoms atminti Aukų gatvėje.

Dėmesio!

Kitas „Tremtinio“ numeris išeis spalio 10 dieną.

ISSN 2029-509X

Leidėjas LPKTS

Tremtinys

Mūsų adresas: Laisvės al. 39, LT-44309, Kaunas, tel. (8 37) 323 204, faksas (8 37) 323 214.
www.lpkts.lt, el. paštas: tremtinys@zebra.lt

Redakcija pasilieka teisę trumpinti ir redaguoti straipsnius, rankraščiai negrąžinami. Redakcijos nuomonė nebūtinai sutampa su autoriaus nuomone.

ILSÉKITĖS RAMYBĖJE

Ona Martutaityte-Petrylienė
1935–2014

Gimė Jurbarko aps. Pašaltuonio sen. Varnaičių k. 1949 m. šeima buvo tremiama į Sibirą, bet Onai pavyko trémimo išvengti. Teko ilgus metus slapstytis. 1960 m. ištekėjo už Vytauto Petrylos, susilaukė keturių vaikų.

Palaidota Jurbarko r. Pašaltuonio kapinėse.

Užjaučiame brolių Antaną, vaikus Kęstą, Stasį, Joną, Zenių ir artimuosius.

LPKTS Tauragės filialas

Vanda Katinienė
1938–2014

Gimė Anykščių r. Vaitutiškio k. Baigusi aštuonias klasės įgijo siuvėjos specialybę. 1948 m. kartu su šeima ištremta į Krasnojarsko sr. Mansko r. Malyj Unguto gyv. Į Lietuvą grįžo 1957 m., apsigyveno Anykščiuose. Dirbo siuvėja. Atkūrus nepriklausomybę išitraukė į LPKTS Anykščių filialo veiklą. Dalyvaudavo filialo organizuojamuose renginiuose, prisidėdavo prie bendrų darbų.

Palaidota Anykščių kapinėse.

Nuoširdžiai užjaučiame dukterį, seserį ir jų šeimas.

LPKTS Anykščių filialas

Cicilija Andriuškaitė-Pilypienė
1925–2014

Gimė Graužų k. Tauragės r. Baigė mokytojų seminariją. Mokytojavo Šilalės rajone. 1951 m. ištremta į Irkutsko sr. Bratsko miestą. Dirbo įvairius miško darbus. Tremtyje gimė duktė Vera ir sūnus Antanas. Į Lietuvą grįžo 1957 m., apsigyveno Tauragėje. Isidarbino mėsos kombinate ir ten dirbo iki pat pensijos.

Palaidota Tauragės Papušynio kapinėse.

Nuoširdžiai užjaučiame dukterį ir sūnų.

LPKTS Tauragės filialas

Aldona Genovaitė Karaliūtė-Černiauskienė
1926–2014

Gimė ir gyveno Biržuose. Tėvas ir brolis – politiniai kaliniai. Nuo pat Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sajungos įkūrimo pradžios aktyviai dalyvavo jos veikloje. Buvo ilgametė Biržų filialo tarybos narė. Viena iš pirmųjų tremtinių choro „Tremties aidai“ narių. Kūrė eiles. Išleido keletą poezijos rinkinių bei paraše prisiminimų knygą apie Biržų gimnazistus partizanus.

Palaidota Biržų kapinėse.

LPKTS Biržų filialas

Spausdino spaustuvė
UAB „Morkūnas ir Ko“,
Draugystės g. 17, Kaunas

2 spaudos lankai
Tiražas 2340 egz.

Kaina 2 litai
0,58 euro

Projektą „Lietuvos Laisvės kovų, tremties ir tautos netekcių atspindžiai“ remia

S P A U D O S ,
R A D I O I R
T E L E V I Z I O J O S
R È M I M O
F O N D A S

„1947 metų rugsėjo 12 dieną Kazlų Rūdos miškuose, dengdamas partizanų atsitraukimą nuo sovietų kareiviu, žuvo jaunelis sūnus Stasys Lukša. Kur užkasti palaikai – nežinoma...“ ištrauka iš Lietuvos politinių kalinių ir tremtiniių sajungos savaitraščio „Tremtinys“.

Rugsėjo 4 dieną paminėjė Tauro apygardos Birutės rinktinės vado, Lietuvos laisvės kovos sajūdžio įgaliotinio užsieniui mjr. Juozo Lukšos-Skirmanto, Daumanto žūties metines, rugsėjo 12 dieną Lietuvos kariuomenės Sausumos pajęgų Juozo Lukšos mokymo centro (SP JLMC) viršininkas plk. ltn. Aleksiejus Gaiževskis ir kariai kartu su Lietuvos politinių kalinių ir tremtiniių sajungos Prienų filialo nariais paminėjo jauniausio Lukšų šeimos sūnaus Stasio Lukšos-Juodvarnio žūtį.

1926 metais gimės ir augės Marijampolės apskrities Veiverių valsčiaus Juodbūdžio kaimo ūkininkų Onos ir Simano Lukšų šeimoje, jauniausias sūnus Stasys baigė Juodbūdžio pradžios mokyklą, Veiverių progimnaziją, Kauno amatų mokyklą. Sovietų okupacijos

1998 metais Stasys Lukša-Juodvarnis, Tautvydas pripa-

metais Petraičio pavarde studijavo Vilniaus universiteto Chemijos fakultete. Kaip ir vyresniems Stasio Lukšos broliams: Jurgui, Juozui ir Antanui, pats gyvenimas nepaliko kitos išeities – tik pasipriešinimą okupantu represijoms. 1946 metų sausio 1 dieną Juodvarnio slapyvardžiu Stasys Lukša išstojo į Tauro apygardos Geležinio Vilko rinktinės 2 kuopos partizanų gretas, nuo rugsėjo buvo paskirtas Bendrojo demokratinio pasipriešinimo sąjūdžio (BDPS) centro ryšininku su Tauro ir Didžiosios Kovos apygardomis. Išaiškinus sovietų agento Juozo Markulio-„Erelie“ išdavystę, 1947 metų sausį grįžo į Tauro apygardą, buvo paskirtas Geležinio Vilko rinktinės Žvalgybos skyriaus viršininku. Rugsėjo 12 dieną okupanto kareivoms užpuolus Tauro apygardos puskarininkų karinę mokyklą Kazlų Rūdos miškuose, dengdamas atsitraukiančius bendražygius žuvo kautynių metu. Palaidojimo vieta iki šiol nežinoma.

1998 metais Stasys Lukša-Juodvarnis, Tautvydas pripa-

Tiesė kelią į lietuvių tautos laisvę

LPKTS garbės pirmininkas Antanas Lukša su plk. ltn. Aleksiejumi Gaiževskiu Veiverių „Skausmo“ kalnelyje

žintas kariu savanoriu (po mirties), suteiktas vyr. leitenanto laipsnis, apdovanotas Lietuvos kariuomenės kūrėjo savanorio medaliu. Šie duomenys liudija Stasio Lukšos likimą, tiesusį kelią į lietuvių tautos laisvę...

Minėdami Stasio Lukšos žūties atminimą, SPJLMC karių aplankė Antaną Lukšą, vienintelį gyvą išlikusį Lukšų šeimos Laisvės kovų didvyri, ir kartu su juo nuvyko į Veiverių „Skausmo“ kalnelį, kuriamė jamžinti 75 Tauro apygardos partizanai. Kartu su buvusiais politiniais kaliniais ir tremti-

nais padėjė gėlių prie paminklinio kryžiaus žuvusių brolių Lukšų – Jurgio-Piršlio, Juozos-Skirmanto, Stasio-Juodvarnio – atminimui, tylos minute išreiškė pagarbą už Lietuvos laisvę ir nepriklausomybę žuvusiems. Tarp daugelio paminklų, šis kryžius pastatytas Antano Lukšos pastangomis.

Lietuvos partizanai buvo žeminami ir šmeižiami, jų varai apipinti sovietiniu melu ir nepalūžti kitiems. Šis žmogus – vienas tauriausiai pavyzdžių dabartiniams Lietuvos kariuomenės kariams.

Raimundas BUGAVIČIUS

Žaliojoje girioje lankėme atmintinas vietas

Rugsėjo 14 dieną Birutės Pažemeckaitės-Melaikienės kvietimu keliauome į Žaliajį girią. Mūsų kelionė prasidėjo iš Kriklinių, esančių Pasvalio rajono pietinėje dalyje, Margių kaimo Panevėžio rajone link.

Pirmausia sustojome Balčiūniskio kaimo Morkūnų sodybietėje. Kartu keliauojant šios sodybos šeimininkų vaikaičių Elvyra, partizano Jono Tamošiūno-Vyturio duktė. Čia jos tėtis ir ji gimė, augo. Elvyra papasakojo apie netoli ese buvusius ir atstatytus bunkerius, pagalbą partizanams. Aplankėme Birutės Pažemeckaitės-Melaikienės iniciatyva prieš metus pastatytą paminklinį akmenį Margių kaimo. Ji ir jos vyras Kazimieras Melaika dalijosi prisiminimais apie praėjusių metų darbus statant atminimo ženkla.

Girios 85-ame kvartale apžiūrėjome atstatytą bunkerį, vadintą „Margių prie šermukšnių takelio“. Kalbėjome partizano

Jono Tamošiūno-Vyturio duktė, partizano Broniaus Stašio-Lapės sesuo Janina, savo eiles, skirtas partizanams, skaitė Ona Striškienė. Vėliau gana klaidžiai miško keleliais vykome į netoli partizano Antano Karoblio sodybos esantį atstatytą bunkerį – vadavietę. Aš vykau su Birutės Melaikienės vaikaičio Justo ekipažu. Stebino jaunuolio žinios apie girią ir jos vietoves. Jis – tremtyje buvusio medicinos felčerio Jono Pažemecko provaikaitis.

Aplankėme Birutės Pažemeckaitės-Melaikienės iniciatyva prieš metus pastatytą paminklinį akmenį Margių kaimo. Ji ir jos vyras Kazimieras Melaika dalijosi prisiminimais apie praėjusių metų darbus statant atminimo ženkla.

Ona STRIŠKIENĖ

Rezervo kariai rūpinasi šalies saugumo stiprinimu

Romo Eidukevičiaus nuotrauka

Rugsėjo 13–14 dienomis Šilalės rajone įvyko Lietuvos kariuomenės rezervo karių asociacijos sąskrydis. Jos metu kartu su Šilalės rajono savivaldybe buvo surengta ir konferencija „Nevyriausybinių organizacijų vieta nacionalinio saugumo sistemoje“.

Sių konferenciją atidarė LKRKA prezidentas atsargos pulkininkas Česlovas Šlegaitis. Dalyvavo įvairių nevyriausybinių organizacijų, tai – Atlanto sutarties Lietuvos bendrijos, Karių veteranų asociacijos, Lietuvos šaulių sajungos, Krašto apsaugos bičiulių klubo, Pagražinti Lietuvai draugijos atstovai, taip pat Šilalės rajono savivaldybės meras Jonas Gudauskas bei Krašto apsaugos ministerijos atstovas.

Konferencijoje buvo pabrėžta, kad nevyriausybinių organizacijų, ypač karinių, veikla atlieka milžinišką darbą stiprinant šalies saugumą. Skiriama dėmesys jaunimo auklėjimui pilietiškumo, patriotiškumo dvasiai. Siekiama, kad kiekvienas Lietuvos pilietis bent minimaliai būtų pasiruošęs, reikalui esant, ginti Tėvynę.

Šilalės rajono savivaldybės meras Jonas Gudauskas kalbėjo: „Valstybė prasideda nuo šeimos, mokyklos, bendruomenių. Kokios jos bus, tokia bus ir valstybė. Todėl remiu ir remiu šių organizacijų veiklą, tai mūsų bene pagrindinis variklis šalies gyvenime.“

Nevyriausybinių organizacijų atstovai vylesi, kad jų veik-

Lietuvos išsilaisvinimo armija, nuvaliusi istorinės išdavystės – nepasipriešinimo raudonajam okupantui – dėmę.

Lukšų šeimos pasiaukojantis gyvenimas ir didvyriška kova už Lietuvos laisvę ir nepriklausomybę aprašyti daugelyje leidinių, jamžinti dokumentinių bei meninių filmų juostose. Tačiau niekas negalės pažeisti tikro – gyvo bendravimo su tų įvykių liudininkais, ginčluotosios rezistencijos kovą žiaurumus pamenančiais ne iš kino filmų ar knygų. Tų įvykių liudininkų prisiminimai yra jų sieloje ir kūnų randuose, pažiutose raudonujų budelių, bet svarbiausia, kad neliko randų nepalaužiamoje Lietuvos partizanų dvasioje... Vieinas iš jų – Laisvės kovotojas Antanas Lukša, išgyvenęs kankinimus ir lagerius, pažemintį ir nuolatinį persekiojimą visą sovietmetį, tačiau nepalūžęs ir paskyręs sau didžiausią uždavinį – gyventi, kad galėtų padėti išgyventi ir nepalūžti kitiems. Šis žmogus – vienas tauriausiai pavyzdžių dabartiniams Lietuvos kariuomenės kariams.

Raimundas BUGAVIČIUS

la nors minimaliai galėtų remti valstybę, nes praktiškai visi darbai atliekami visuomeniniai pagrindais. Konferencijos pabaigoje buvo priimtos rezoliucijos.

Antroje renginio dalyje buvo galima pademonstruoti ne tik savo taiklą aki, bet ir jėgą svarsčio kilnimo, kelmo metimo rungtynėse. Sąskrydžio dalyvius linksmino Tauragės rajono Mažonų seniūnijos kaimo kapela. Vakare prie laužo rezervo kariai tėsė diskusiją.

Sąskrydį uždarė LKRKA prezidentas Česlovas Šlegaitis, padėkojęs organizatoriui asociacijos Tauragės skyriaus vadui kapitonui Vydmantui Augučiui.

Gintautas TAMULAITIS